

سوالات تستی فصل دوم علوم و فنون یازدهم انسانی (پرش)

درس چهارم: سبک‌شناسی قرن‌های ۷ و ۸ و ۹ سبک عراقی

- ۱ - در مقایسه ابیات از لحاظ مفهومی کدام بیت‌ها به سبک عراقی سروده شده‌اند؟
- الف) چون بساط خسروان است از طرائف شادمان چون درفش کاویان است از جواهر میوه‌دار
ب) نماز شام همه نیکوان به عید شدند طرب کنان و تماشا کنان و خندان لب
ج) طاوس میان باغ دمان و کشی کنان چنگش چو برگ سوسن و پایش چو برگ نی
د) عقل اگر داند که دل در بند زلفش چون خوش است عاقلان دیوانه گردند از پی زنجیر ما
ه) گناه کردن پنهان به از عبادت فاش اگر خدای پرستی هواپرست مباح
- ۱ الف، ه ۲ د، ه ۳ ج، ب ۴ ب، د
- ۲ - عبارات همه گزینه‌ها تماماً درست است؛ به جز:
- الف) پرهیز از زهد ریایی، توجه به صفا و پالایش درون و برتری عشق بر عقل از مفاهیم و اندیشه‌های شعر دوره عراقی هستند.
- ب) سلطان حسین بایقرا چند کتاب از جمله مُحاکمة اللغتين را به ترکی نوشت.
- ج) در قرن ششم چنین مرسوم بود که برخی نویسندگان، آثار موجود را که به نثری ساده بود، به نثر فنی بازمی‌نوشتند.
- د) مهم‌ترین ویژگی ادبی سبک عراقی در هم آمیختگی مختصات نو و کهن است که گاهی در یک شعر کوتاه هم دیده می‌شود.
- ه) المعجم فی معاییر اشعارالعجم، از نخستین آثار در علم عروض قافیه، بدیع و نقد شعر است که نثر آن در مقدمه، مصنوع و در اصل کتاب ساده و عالمانه است.
- ۱ الف، ج ۲ ب، د ۳ ه الف ۴ ج، ب

۳- مفهوم کدام بیت با سایر ابیات متفاوت است؟

- ۱ حافظ اندر درد او می‌سوز و بی‌درمان بساز زان که درمانی ندارد درد بی آرام دوست
۲ از پی بهبود درد ما دوا سودی نداشت هر که شد بیمار درد عشق بهبودی نداشت
۳ درد عشقت در دل ما گر بود جان گو مباح بهتر از جان است ما را درد روح افزای عشق
۴ در علاجم ای طیب مهربان زحمت مکش درد دل عمری است از چشم دوا افتاده است

۴ - با توجه به ویژگی فکری ابیات زیر کدام بیت به سبک عراقی سروده نشده است؟

- ① به هم بر مکن تا توانی دلی که آهی جهانی به هم بر کند
 ② بخت و دولت به کاردانی نیست جز به تأیید آسمانی نیست
 ③ گر نشاید به دوست ره بردن شرط یاری است در طلب مردن
 ④ توانگرم به غلام و توانگرم به ستور توانگرم به نشاط و توانگرم به سرور

۵ - پیام کدام بیت در مقابل آن نادرست است؟

① دعوی درست نیست گر از دست نازنین / چون شربت شکر نخوری زهر ناب را (تحمل سختی‌های عشق)

② زهد پیدا کفر پنهان بود چندین روزگار / پرده از سر بر گرفتیم آن همه تزویر را (نفی ریا)
 ③ دیگری را در کمند آور که ما خود بنده‌ایم / ریسمان در پای حاجت نیست دست آموز را (ستایش اسارت در عشق)

④ گر هزارت غم بود با کس نگوئی زینهار / ای برادر تا نبینی غمگسار خویش را (تأکید بر سر عدم رازداری در عشق)

۶ - با توجه به قلمروی ادبی شعر سبک عراقی، کدام گزینه نمی‌تواند مربوط به این سبک باشد؟

- ① نه من از پرده تقوا به در افتادم و بس پدرم نیز بهشت ابد از دست بهشت
 ② گر بر سر نفس خود امیری مردی بر کور و کر از نکته نگیری مردی
 ③ مردم چشمم فرومانده است در دریای اشک مور را پای رهایی از دل گرداب نیست
 ④ بسی نماند که کشتی عمر غرقه شود ز موج شوق تو در بحر بیکران فراق

۷ - کدام بیت نماینده شعر «سبک عراقی» است؟

- ① چون همی بر ره بیژن روی ای نادان پس چه گویی که نبایست چنان کردن؟
 ② مگر که لاله بدانست بی وفایی دهر که تا بزاد و بشد جام می ز کف ننهاد
 ③ مشتاب به خون جام ازیرا تو مر نوح زمان خویش را سامی
 ④ خرد رهنمای و خرد دلگشای خرد دست گیرد به هر دو سرای

۸- در متن زیر چند تشبیه وجود دارد؟

«باران رحمت بی حسابش همه را رسیده و خوان نعمت بی دریغش همه جا کشیده ... فرّاش باد صبا را گفته تا فرش زمردین بگسترد و دایه ابر بهاری را فرموده تا بنات نبات در مهد زمین پیرورد.»

۱) پنج ۲) سه ۳) چهار ۴) شش

۹- هر یک از توضیحات زیر به ترتیب، مربوط به کدام شاعران و نویسندگان است؟

الف) از نوجوانی به کارهای دیوانی پرداخت و اطلاعات فراوانی درباره تاریخ مغولان کسب کرد.

ب) غزل‌های او بر حافظ تأثیر گذار بود و چند مثنوی به پیروی از پنج گنج نظامی سرود.

پ) مثنوی‌هایی به پیروی از نظامی سرود که تحفه‌الاحرار یکی از آنهاست.

ت وی کتاب «محاکمه اللغتين» را به ترکی نوشت.

۱) عطاملک جوینی - سلمان ساوجی - عطار نیشابوری - سلطان حسین بایقرا

۲) عطاملک جوینی - خواجه کرمانی - جامی - امیر علی شیر نوایی

۳) خواجه رشیدالدین فضل‌الله همدانی - خواجه کرمانی - عطار نیشابوری - امیر علی شیر نوایی

۴) خواجه رشیدالدین فضل‌الله همدانی - سلمان ساوجی - خواجه کرمانی - سلطان حسین بایقرا

۱۰- مفهوم بیت زیر به کدام بیت نزدیک‌تر است؟

«خونبار بهار از مژه در فرقت احباب کز پیش تو چون ابر بهاران همه رفتند»

۱) مرده می‌سوزد برای مرده در هندوستان دل نمی‌سوزد در این کشور به هم احباب را

۲) من آن زمان چو قلم سر ز سجده بردارم که طی چو نامه شود روزگار فرقت تو

۳) سبب جویند بهر عیش ما احباب از این غافل که می‌باشد برون از عالم اسباب عیش ما

۴) بریده ساخت زیاران و دوستان گویی مرا زمانه در آن شهر، عضو زائد دید

۱۱- از میان مفاهیم رایج «ذهن‌گرایی ستایش خرد، فراق یار، واقع‌گرایی، زمینی شدن معشوق، بازتاب

بیشتر علوم در شعر، باور به تقدیر الهی، برتری عشق بر عقل» چند اندیشه متعلق به سبک عراقی است؟

۱) سه ۲) پنج ۳) چهار ۴) شش

۱۲- کتاب «انوار سهیلی» برگردان کتاب و به نثر است.

۱) کلیله و دمنه - نثر ساده ۲) کلیله و دمنه - نثر فنی

۳) ظفرنامه - نثر فنی ۴) ظفرنامه - نثر ساده

۱۳ - مفهوم کدام بیت با دیگر ابیات، تفاوت دارد؟

- ① تشنه چشمان را از نعمت سیر کردن مشکل است دشت اگر دریا شود ریگ روان سیراب نیست
 ② سیر چشمی می کند دل را از دنیا بی نیاز گوهر قانع ز روی تلخ دنیا فارغ است
 ③ چو حافظ در قناعت کوش و از دنیای دون بگذر که یک جو منت دونان به صد من زر نمی ارزد
 ④ سیر چشمانیم ما را بر زر گل چشم نیست برگ سبزی از گلستان خون بهای ما بس است
- ۱۴ - مفهوم «بی توجهی معشوق، انابت و تضرع، طلب جلوه گری، وفاداری» به ترتیب در کدام ابیات

آمده است؟

- الف) در بزم ز رخسار دو صد شمع برافروز وز لعل شکر بار می و نقل فرو ریز
 ب) تا گنج غمت در دل ویرانه مقیم است همواره مرا کوی خرابات مقام است
 ج) پیش کمان ابرویش لا به همی کنم ولی گوش کشیده است از آن گوش به من نمی کند
 د) اشک سحر زداید از لوح دل سیاهی خرم کند جهان را باران صبحگاهی
- ① ج - د - الف - ب ② ج - د - ب - الف ③ ب - الف - د - ج ④ د - ج - الف - ب

۱۵ - کدام گزینه به ترتیب از ویژگی های فکری و ادبی سبک عراقی است؟

- ① اعتقاد به قضا و قدر - خارج شدن شعر از دربار
 ② برتری عقل بر عشق - ترویج روحیه عرفانی
 ③ از رونق افتادن قصیده - شادی گرا بودن شاعران
 ④ آسمانی شدن معشوق - در خدمت دربار بودن شعر
- ۱۶ - همه گزینه ها از عوامل رونق بیشتر «تصوف» در سبک عراقی است به جز گزینه

① گرایش بیشتر عامه مردم به سخنان آرام بخش

② سرخوردگی از سبک خراسانی و عقل گرایی

③ توجه روزافزون به امور اخروی

④ خدشه دار شدن غرور و احساسات ملی ایرانیان

۱۷ - کدام رجال دولتی در حوزه ادبی هرات، ترکی گویی و ترکی نویسی را تشویق می کردند؟

① حسین بایقرا - هلاکوخان ② علی شیر نوایی - تیمور لنگ

③ حسین بایقرا - چنگیزخان ④ علی شیر نوایی - حسین بایقرا

۱۸ - کدام گزینه دربارهٔ ویژگی‌های شعر سبک عراقی کاملاً صحیح است؟

- ۱) چهارچوب زبان با چهارچوب زبان فارسی قدیم تفاوت‌های عمده دارد.
 - ۲) توجه به علوم ادبی از جمله بیان و بدیع کمتر شده است.
 - ۳) «وصال» و «شادی‌گرایی» از ویژگی‌های فکری شعر در این دوره است.
 - ۴) در این دوره تصوف رواج یافت و اندیشه‌هایی چون بی اعتباری دنیا رواج بیشتری یافت.
- ۱۹ - مفهوم کدام بیت با بیت زیر، یکسان است؟

«این که گاهی می‌زدم بر آب و آتش خویش را روشنی در کار مردم بود مقصودم چو شمع»

- ۱) کاش چون شمع همه سر شود اعضای کلیم تا سراسر به ره عشق تو بر باد رود
 - ۲) وصل جانان قسمت اهل هوس شد ای دریغ گل نصیب دست گلچین است گویی نیست هست
 - ۳) تا گشودم دیدهٔ روشن در این ظلمت‌سرا خرج اشک و آه شد جسم نزارم همچو شمع
 - ۴) قسمت ما چون کمان از سهم خود خمیازه‌ای است هرچه داریم از برای دیگران داریم ما
- ۲۰ - ویژگی فکری مقابل کدام بیت نادرست است؟

- ۱) کنون به آب می‌لعل خرقة می‌شویم نصیبی ازل از خود نمی‌توان انداخت (باور به قضا و قدر)
 - ۲) عقل دیوانه شد آن سلسله مشکین کو دل ز ما گوشه گرفت ابروی دلدار کجاست (عقل‌گرایی)
 - ۳) ازین رباط دو در چون ضرورت است رحیل رواق طاق و معیشت چرخ سربلند و چه پست
- (ناپایداری دنیا)

۴) صبر است مرا چارهٔ هجران تو لیکن چون صبر توان کرد که مقدور نمانده ست (فراق)

۲۱ - از نگاه تاریخ ادبیات و سبک‌شناسی چند مورد از گزینه‌های زیر نادرست‌اند؟

- الف) به وجود آمدن سستی و ضعف در ساخت دستوری جملات نثر، از ویژگی‌های نثر سبک عراقی است.
- ب) از ویژگی‌های نثر دورهٔ عراقی، ورود لغات قبایل مختلف ترک و مغول به زبان فارسی است که در دورهٔ تیمور سرعت رشد آن بیشتر شد
- ج) بعد از حمله مغول نیاز به سخنان آرامش بخش و توجه به امور اخروی بیشتر می‌شود که این امر باعث رواج تصوف می‌گردد.

- د) در قرن هشتم از بین رفتن دربارهای ادب دوست ایرانی تبار از رونق افتادن غزل سرایی را در پی داشت.
- ه) ظفر نامه شامی قدیمی‌ترین کتاب دربارهٔ تیمور است و سلطان حسین بایقرا آن را به ترکی نوشت.

۱) یک ۲) دو ۳) سه ۴) چهار

۲۲ - کدام گزینه از مفاهیم و اندیشه‌های شعر سبک عراقی نیست؟

۱) برتری عشق بر عقل

۲) پرداختن به وصال معشوق

۳) توجه به صفا و پالایش درون

۴) بی‌اعتباری دنیا

۲۳ - هر یک از ویژگی‌های زیر مختص کدام قلمرو در نثر سبک عراقی است؟

«حاشیه نویسی به نثر ساده بر تاریخ قدیم - وجود ضعف در ساختار دستوری جمله - ایجاد سستی در تحقیق علما»

۱) زبانی - زبانی - فکری

۲) زبانی - ادبی - فکری

۳) ادبی - زبانی - ادبی

۴) ادبی - ادبی - ادبی

۲۴ - کدام گزینه درباره ویژگی‌های زبانی و ادبی نثر سبک عراقی به تمامی درست است؟

الف) تاریخ‌نویسی در این دوره به اسلوب پیچیده رواج می‌یابد، هر چند نمونه‌هایی با نثر ساده نیز یافت می‌شود.

ب) از ویژگی‌های نثر این دوره ورود لغات قبایل مختلف ترک و مغول به زبان فارسی است.

پ) عرفای بزرگ به درسی کردن عرفان و شرح اصطلاحات و ساده جلوه دادن مفاهیم عرفانی پرداختند.

ت) به وجود آمدن سستی و ضعف در ساخت دستوری جملات نثر از ویژگی‌های دیگر این دوره است.

ث) در کتاب‌های ساده و تاریخی بیشتر به صنایعی مثل استعارات دور از ذهن و آوردن سجع‌های متوالی روی آوردند.

۱) الف، ت

۲) الف، پ

۳) ب، ت

۴) ب، پ

۲۵ - کدام بیت فاقد مفهوم بیت زیر است؟

«صبر بر جور فلک کن تا بر آبی روسفید دانه چون در آسیا افتد تحمل بایدش»

۱) از صبر تلخ چاره من می‌کند طیب

بیچاره‌ام چه چاره ز بیچارگی مرا

۲) مکن ز بستگی کار شکوه چون خامان

که صبر غنچه گره را گره گشا کرده است

۳) گرچه رنجوری صبوری کن که در دار فنا

هر چه آید بر سر فرزند آدم بگذرد

۴) صبوری ورز اگر خواهی که کام دل به دست آری سرانجام همه کارت بود از صبر پابرجا

- ۲۶ - اساسی‌ترین و مهم‌ترین ویژگی زبان در سبک عراقی کدام گزینه است؟
- ۱) استعمال اندک لغات فارسی اصیل قدیم ۲) درهم آمیختگی مختصات نو و کهن
- ۳) عدم کاربرد حرف نشانه «مر» در کنار مفعول ۴) کوتاهی جملات و تعدّد فعل
- ۲۷ - معنای صحیح واژه‌های قشون قشلاق یورش و بیلاق به ترتیب در کدام گزینه آمده است؟

۱) مجموعه سپاهیان - گرم سیر - تاخت و تاز - سردسیر

۲) نیرو - گرم سیر - تاخت و تاز - سردسیر

۳) مجموعه سپاهان - سردسیر - ناگهانی - گرمسیر

۴) نیرو - سردسیر - ناگهانی - گرمسیر

- ۲۸ - در کدام گزینه همه مفاهیم ارثه شده مربوط به سبک عراقی است؟

۱) غم‌گرایی - بازتاب بیشتر علوم در شعر - باور به قضا و قدر - ستایش عشق

۲) توجه به وصال - ذهن‌گرایی - رواج روحیه عرفانی - آسمانی شدن معشوق

۳) پرداختن به دنیای درون - توجه به فراق - غم‌گرایی - باور به اراده و اختیار

۴) باور به تقدیر - آسمانی شدن معشوق - رواج روحیه پهلوانی - توجه به فراق

- ۲۹ - از ویژگی‌های فکری سبک عراقی شکایت و انتقاد اجتماعی است؛ این ویژگی در کدام بیت دیده نمی‌شود؟

۱) دور شو از برم ای واعظ و بیهوده مگوی من نه آنم که دگر گوش به تزویر کنم

۲) تشویش وقت پیر مغان می‌دهند باز این سالکان نگر که چه با پیر می‌کنند

۳) نافرید ایزد ز خوبان جهان چون تو کسی دل‌با و دلفریب و دلنواز و دلستان

۴) بشارت بر به کوی می‌فروشان که حافظ توبه از زهد و ریا کرد

- ۳۰ - همه بیت‌های گویای ویژگی‌های فکری سبک عراقی هستند به جز

۱) در خرابات طریقت ما به هم منزل شویم کین چنین رفته است در عهد آزل تقدیر ما

۲) یک پرتو اندیشه غم می‌خواهم تا زینت خانه خیالم باشد

۳) عشق چون در دل کند جا پادشاه دل شود چون غلامان عقل را در پیش خود برپا کند

۴) خرد بهتر از هرچه ایزد بداد ستایش خرد را به از راه داد

۳۱ - کدام گزینه دربارهٔ نثر عراقی صحیح نیست؟

۱) ورود لغات ترکی و مغولی به زبان فارسی در دوران تیموریان شدت گرفت ولی این جریان در زبان فارسی دیری نپایید.

۲) نثر ساده این دوره در همه جا فصیح و بلیغ است.

۳) مدعیان عرفان در این عصر، به پیچیده جلوه دادن مفاهیم عرفانی و درسی کردن عرفان پرداختند.

۴) به وجود آمدن سستی و ضعف در ساخت دستوری جملات نثر، از ویژگی‌های این دوره است.

۳۲ - مفهوم کدام بیت متفاوت است؟

۱) گویی از صحبت ما نیک به تنگ آمده بود بار بربست و به گردش نرسیدیم و برفت

۲) من نمی‌گویم زیان کن یا به فکر سود باش ای ز فرصت بی‌خبر، در هر چه هستی زود باش

۳) فرصت از خنده برق است سبک جولان تر مده از دست چو کوه‌نظران فرصت خویش

۴) دامن فرصت مده از کف که دوران بهار نیست چندان که گل بر سر کشد پیمانه را

۳۳ - در کدام گزینه به دو ویژگی فکری شعر «سبک عراقی» اشاره شده است؟

۱) توجه به دنیای بیرون - روحیهٔ عرفانی و اخلاقی ۲) وصال - شادی‌گرایی

۳) زمینی بودن معشوق - ذهن‌گرایی ۴) بازتاب بیشتر علوم در شعر - فراق

۳۴ - هر یک از موارد یاد شده زیر، به ترتیب از خصیصه‌های کدام قلمرو در سبک عراقی است؟

«جایگاه» تخلّص در انتهای غزل تثبیت شد - توجه به امور اخروی بیشتر شد - لغات عربی کم کم جای لغات فارسی اصیل قدیم را گرفت.

۱) فکری - ادبی - ادبی ۲) فکری - ادبی - ادبی ۳) ادبی - زبانی ۴) ادبی - فکری - ادبی

۳۵ - نام پدیدآورندگان آثار زیر در کدام گزینه آمده است؟

«ظفر نامه - محاکمه اللغتين - بابرنامه - انوار سهیلی»

۱) ظهیرالدین - واعظ کاشفی - نظام‌الدین شامی - علی‌شیر نوایی

۲) نظام‌الدین شامی - علی‌شیر نوایی - ظهیرالدین - واعظ کاشفی

۳) علی‌شیر نوایی - نظام‌الدین شامی - واعظ کاشفی - نظام‌الدین شامی

۴) واعظ کاشفی - نظام‌الدین شامی - علی‌شیر نوایی - ظهیرالدین

۳۶ - «یلاق» در اصل واژه‌ای و به معنای است.

① عربی - سردسیر ② ترکی و مغولی - سردسیر

③ عربی - گرمسیر ④ ترکی و مغولی - گرمسیر

۳۷ - در کدام گزینه به یکی از ویژگی‌های زبانی شعر سبک عراقی اشاره نشده است؟

① کم شدن استفاده از حرف نشانه «مر» در کنار مفعول

② تثبیت جایگاه «تخلص» در انتهای غزل

③ در هم آمیختگی مختصات نو و کهن در یک شعر در کنار هم

④ جایگزین شدن تدریجی «در» به جای «اندر»

۳۸ - کلمه «قشلاق» واژه و به معنای است.

① فارسی دری - سردسیر ② فارسی دری - گرمسیر

③ ترکی و مغولی - سردسیر ④ ترکی و مغولی - گرمسیر

۳۹ - کدام گزینه درباره سبک عراقی نادرست است؟

① غزل در این دوره بسیار متداول شد. ② قالب قصیده از رونق افتاد.

③ جایگاه «تخلص» در پایان غزل تثبیت شد. ④ غزل سیاسی و اجتماعی رواج یافت.

۴۰ - چند مورد از موارد زیر درباره تاریخ ادبیات و شخصیت‌های قرن هفتم نادرست است؟

الف) مهم‌ترین کتاب خواجه رشیدالدین فضل‌الله همدانی «جامع‌التواریخ» نام دارد که به نثر غیر عالمانه و ساده نوشته شده است.

ب) شمس قیس رازی کتاب «مرصاد العباد من المبدأ الی المعاد» را به نثری گاه ساده و گاه دارای سجع و موازنه نوشت.

پ) کمال‌الدین اسماعیل، مداح جلال‌الدین خوارزمشاه به دست مغولان در اصفهان کشته شد.

ت) نثر در این دوره بیشتر به دو جریان گرایش پیدا کرد یکی ساده‌نویسی و دیگر پیچیده‌نویسی با محتوای عمدتاً تاریخ حاکمان وقت.

ث) مثنوی عشاق‌نامه فخرالدین عراقی مشهور است. او در هر فصل این مثنوی به یکی از مباحث اجتماعی پرداخته است.

① یک ② سه ③ دو ④ چهار

۴۱ - همه گزینه‌ها از خصیصه‌های قلمرو ادبی در سبک عراقی است به جز گزینه

- ① غزل عاشقانه و عارفانه رواج می‌یابد. ② توجه به علم بیان بیشتر شد.
 ③ شعر این دوره از دربار خارج شد. ④ لغات عربی جای لغات فارسی اصیل را گرفت.

۴۲ - کدام گزینه نادرست است؟

- ① در قرن هشتم ساده‌نویسی جای نثر فنی را می‌گیرد.
 ② نوع نثر کتاب «انوار سهیلی» که به قلم واعظ کاشفی به نگارش در آمده، ساده است.
 ③ با سلطه‌جویی تیموریان نثر فنی کم کم از بین می‌رود.
 ④ نثر فنی در قرن ششم هجری اندک اندک ضعیف می‌گردد.

درس پنجم: پایه‌های آوایی همسان (۱)

۴۳ - کلمات کدام گزینه به ترتیب با کلمات «سیرتش، شاد، زاهد» هم وزن هستند؟

- ① خوابش، ساعد، زیبا ② عاشقان، میز، شیدا
 ③ ضحاک، کار، آمد ④ عارفان، شعری، شاهد

۴۴ - وزن واژه‌های همه واژه‌ها به جز درست است.

- ① مشاطه (مفعول) - لطیف‌تر (مفاعیل) - پیرهن (فعولن)
 ② معیشت (فعولن) - سنگ‌دلان (مفتعلن) - سست‌عهدی (فاعلاتن)
 ③ ارغوان (فاعیلن) - گردون‌سا (مفعولن) - غیب‌دانی (فاعلاتن)
 ④ نمی‌ترسم (مفاعیلن) - آفرینش (فاعلاتن) - توجه (فعولن)

۴۵ - وزن کدام مصراع نادرست است؟

- ① سر مویی نتوان جست کنار از سر کویت ← فعلاتن فعلاتن فعلاتن
 ② آن گل رخسار نگر نام گلستان چه بری ← مفتعلن مفتعلن مفتعلن مفتعلن
 ③ تا راز دل ساغر چرا هر دم به لب می‌آورد ← مستفععلن مستفععلن مستفععلن
 ④ بدین وزن میزان طبع آزمای ← فعولن فعولن فعولن فعولن

۴۶ - واژه کدام گزینه از نظر وزنی نمی‌تواند جایگزین یکی از پایه‌های آوایی بیت زیر شود؟

«هر که چیزی دوست دارد جان و دل بر وی گمارد هر که محرابش تو باشی سر ز خلوت بر نیارد»

- ۱) شادمانی ۲) بی‌توقع ۳) زمین‌گیری ۴) استواری

۴۷ - وزن کدام بیت متفاوت است؟

- ۱) جهان فتنه بگرفت و پر مشک شد هم ۲) چو بگذشت بادی به مشکین کمندت
۳) ز من سایه‌ای ماند از مهر رویش ۴) مکن بیقرارم چو گردون که گردون
۵) ز آن مه ز خور سایبان برنگیرد ۶) به صاحب قرانیم اقرار دارد
۷) هر که او را ذره‌ای با ماهرویان مهر نیست ۸) بر چنین عامی فضیلت می‌نهند انعام را

۴۸ - وزن کدام یک از ابیات زیر با سایر گزینه‌ها متفاوت است؟

- ۱) مگر تقویم یزدانی که طالع‌ها در او باشد / مگر دریای غفرانی کز او شویند زلّت‌ها
۲) سخت پیدا بود سعدی که حدّش تا کجا باشد / زبان در کش که منظورت ندارد حدّ زیبایی
۳) بگوی این پیک این پیک مشتاقان بدان حضرت که مهجوری / سلامی گر نمی‌شاید جوابی هم
نمی‌ارزد؟

۴۹ - گرچه مه در عالم آرایی ز گیتی بر سر آمد / کی تواند شد مقابل با رخت از ناتمامی

۵۰ - وزن واژگان کدام گزینه به ترتیب «مستفعلن»، «فاعلاتن» و «فعولن» است؟

- ۱) اعتنا، رنگرزان، آزاده ۲) درخشنده، گنج‌نهن، مشتری
۳) رامشگران، ارغوانی، شهامت ۴) منزلگاه، افاقی‌ها، گسترده

۵۱ - کلمات کدام گزینه به ترتیب با کلمات «سیرتش شاد زاهد» هم وزن هستند؟

- ۱) خوابش، ساعد، زیبا ۲) عاشقان، میز، شیدا
۳) ضحاک، کار، آمد ۴) عارفان، شعری، شاهد

۵۲ - وزن مصرع «تو مادر مرده را شیون میاموز» با تقطیع هجایی کدام گزینه هماهنگ است؟

- ۱) مرا برف باریده بر پرّ زاغ ۲) مرا حلوا هوس کردست حلوا
۳) وفا را به عهد تو دشمن گرفتم ۴) مرا جود او تازه دارد همی

۵۲ - وزن مذکور در مقابل کدام مصراع درست است؟

۱) به سودایت که این افسر، مرا در سر نمی گنجد: مفاعیلن مفاعیلن مفاعیلن فعولن

۲) چه روی است آن که در اوصاف حسنش: مفاعیلن مفاعیلن مفاعی

۳) با دلارامی مرا خاطر خوش است: فاعلاتن فاعلاتن فاعلاتن

۴) باز تابی در ده آن زلفین عالم سوز را: فاعلاتن فاعلاتن فاعلاتن فاعلاتن

۵۳ - وزن کدام بیت فاعلاتن فاعلاتن فاعلاتن فاعلاتن است؟

۱) ای صبا آرام جانی چون رسی آنجا که دانی / هم بکن گر می توانی یک مهمّ ما کفایت

۲) گفتم ای غافل نبینی کوه با چندین وقار / همچو طفلان دامنش پر ارغوان و یاسمین

۳) بهشتی به رخسار و در حسن حوری / جهانی به خوبی و در لطف جانی

۴) چون من به رندی زین صفت بدنام شهری گشته‌ام / آن جام صدفی در دهید این صوفی بدنام را

۵۴ - کدامیک از مصراع‌های زیر هم وزن هستند؟

۱) با دل خونین لب خندان بیاور همچو جام (۲) سال‌ها دل طلب جام جم از ما می‌کرد

۳) شبی دود خلق آتشی بر فروخت (۴) وبال است دادن به رنجور قند

۱) ۳ و ۱ (۲) ۳ و ۲ (۳) ۳ و ۴ (۴) ۴ و ۱

۵۵ - وزن کدام بیت «مفاعیلن مفاعیلن فعولن» است؟

۱) اگر گل را نظر بودی چو نرگس تا جهان بیند ز شرم رنگ رخسارش چو نیلوفر در آبستی

۲) خوشا آنان که دائم در نمازند بهشت جاودان مأوایشان بی

۳) شاهدان گر دلبری زین سان کنند که زاهدان را رخنه در ایمان کنند

۴) چه خوش گفت جمشید با تاج و گنج یک جو نیرزد سرای سپنج

۵۶ - در همه گزینه‌ها به جز چهار بار « - UU - » تکرار شده است.

۱) عارض گلگون بنما دم ز گلستان چه زنی سنبل مشکین بگشا دسته ریحان چه کنی

۲) بانگ زدم نیم شبان کیست در این خانه دل گفت منم کز رخ من شد مه و خورشید خجل

۳) جمع تو دیدم پس از این هیچ پریشان نشوم راه تو دیدم پس از این همراه ایشان نشوم

۴) چون نالد این مسکین که تا رحم آید آن دلدار را خون بارد این چشمان که تا بینم من آن گلزار را

۵۷ - نشانه‌های هجایی و ارکان مصرعی از بیت زیر، در کدام گزینه درست است؟

«پرده برانداخت ز رخ یار نهان گشته ما نوبت اقبال بزد بخت جوان گشته ما»

① - U U - | - U U - | - U U - | - U U - ② - U U - | - U U - | - U U - | - U - | - U U -

③ - U - | - U - | - U - | - U - | - U - | - U - ④ - U - | - U - | - U - | - U - | - U -

۵۸ - نشانه‌های هجایی مصرع اول بیت زیر در کدام گزینه به درستی آمده است؟

«شاهدان گر دلبری زین سان کنند زاهدان را رخنه در ایمان کنند»

① - U - / - U U - / - U U - ② - U U - / - U U - / - U U -

③ - U - / - - U - / - - U - ④ - - U / - - U / - - U

۵۹ - بیت کدام گزینه از نظر وزن واژه و نشانه‌های هجایی با بیت «با جوانی سر خوش است این پیر

بی تدبیر را / چهل باشد با جوانان پنجه کردن پیر را» یکسان است؟

① آن که می‌گوید نظر در صورت خوبان خطاست او همین صورت همی‌بیند ز معنی غافلست

② گر من از دوست بنالم نفسم صادق نیست خبر از دوست ندارد که ز خود باخبر است

③ دگر مطیع خدمت را کفر فرمایی بگوید و بر حریف مجلس را زهر فرمایی بنوش

④ بر سر شطرنج چست است این غراب تو مبین بازی به چشم نیم خواب

۶۰ - نشانه‌های هجایی کدام گزینه متفاوت است؟

① نگارا وقت آن آمد که دل با مهر پیوندی ② شبی در خرقة رند آسا گذر کردم به میخانه

③ چه لطیف است قبا بر تن چون سرو روانت ④ بهار آمد که هر ساعت رود خاطر به بستانی

۶۱ - وزن کدام مصرع با مصرع «کجا عاشقی کرد؟ آنجا بمیرد» یکی است؟

① بشنو از نی چون حکایت می‌کند ② مزن بر سر ناتوان دست زور

③ ندیدم که قویی به صحرا بمیرد ④ عمر بگذشت به بی‌حاصلی و بوالهوسی

۶۲ - نشانه‌های هجایی کدام بیت براساس «U / - - U / - - / - - U» است؟

① جهان فتنه بگرفت و پر مشک شد هم ② چو بگذشت بادی به مشکین کمندت

③ بدیدم جهان را نوایی ندارد ④ به نام تو بر منبر آفرینش

⑤ چه گویم مرا با غم تو خوش است ⑥ جهان در جهانی ندارد

⑦ که جز غم ندارم ز تو یادگار ⑧ فضا خطبه‌ها کرده در ملک و ملت

۶۳ - پایه‌های آوایی کدام گزینه از نظر تعداد و نظم (هجاها مطابق با بیت زیر است؟

«من خُمُشَم خسته گلو عارف گوینده بگو زانکه تو داوود دمی من چو گُهم (کوهم) رفته ز جا»

این آه خون‌افشان که من هر صبح و شامی
 ۱) از این اقبالگاه خوش مشو یک دم دلم تنها ۲) می‌زنم

۳) رستم از این نفس و هوا زنده بلا مرده بلا ۴) نه تنها شد ایوان و قصرش به باد

۶۴ - کدام مصراع بر وزن «فعولن فعولن فعل» سروده شده است؟ (آزاد - انسانی ۸۰)

۱) الهی سینه‌ای ده آتش افروز ۲) ای آنکه غمگنی و سزاواری

۳) تا کی به تمنای وصال تو یگانه ۴) مگردان سر از دین و از راستی

۶۵ - وزن عروضی بیت زیر کدام است؟

«ای همه هستی ز تو پیدا شده خاک ضعیف از تو توانا شده»

۱) - U - | - UU - | - UU - ۲) - UU - | - UU - | - UU -

۳) - UU - | - U - | - UU - ۴) - | - UU - | - U - | - UU -

۶۶ - وزن بیت زیر کدام است؟

«چو کردی با کلوخ انداز پیکار سر خود را به نادانی شکستی»

۱) فعولن فعولن فعولن فَعَل ۲) مفاعیلن مفاعیلن مفاعیلن

۳) فعولن فعولن فعولن فعولن ۴) مفاعیلن مفاعیلن مفاعی

۶۷ - نشانه‌های هجایی و پایه‌های آوایی مصراع بیت «ای یوسف خوش نام ما خوش می‌روی بر بامِ ما»

در کدام گزینه درست نشان داده شده است؟

۱) - UU - | - U - | - UU - | - U - ۲) - U - - | - U - - | - U - - | - U - -

۳) - U - - | - - U - | - - U - | - - U - ۴) - UU - | - UU - | - UU - | - UU -

۶۸ - پایه‌های آوایی مقابل با کدام گزینه انطباق دارد؟ «U | - - U | - - U | - - U»

۱) نخستینِ فکرت پسینِ شمار تویی، خویشتن را به بازی مدار

۲) تویی که فاتح مفهوم این سپهر بوی تویی که کاشف مکروه این زمانه شوی

۳) تاج تو و تخت تو دارد جهان تخت زمین آمد و تاج آسمان

۴) بخت و دولت چو پیشکار تواند نصرت و فتح پیشیار تو باد

۶۹ - نشانه‌های هجایی بیت زیر با کدام بیت یکسان است؟

«هر که چیزی دوست دارد جان و دل بر وی گمارد هر که محرابش تو باشی سر ز خلوت بر نیارد»

- ۱) ای ترک آتش رخ بیار آن آب آتش فام را وین جامه نیلی ز من بستان و در ده جام را
۲) همچو خواجه هر که جان در پای جانان می‌فشاند روح پاکش را ز جنت حور رضوان می‌فرستد
۳) عقل اگر داند که دل در بند زلفش چون خوش است عاقلان دیوانه گردند از پی زنجیر ما
۴) نوحه کنی نوحه کنی مرده دل زنده شود کار کنی کار کنی جان تو این کاره شود

۷۰ - کدام گزینه از تکرار چهار بار «مفاعیلن در هر مصراع پدید آمده است؟

- ۱) ترسم در این دل‌های شب از سینه آهی سر زند برقی ز دل بیرون جهد آتش به جامی در زند
۲) بگو ای پیک مشتاقان بدان حضرت که مهجوری سلامی گر نمی‌شاید جوابی هم نمی‌ارزد
۳) بهشت است گیتی ز اردیبهشت حلال آمد ای مه می اندر بهشت
۴) سحرگه بلبلی آواز می‌کرد همی نالید و با گل راز می‌کرد

۷۱ - وزن کدام مصراع در مقابل آن نادرست آمده است؟

- ۱) ز خوبی روی خوبت خوب تر باد (U / - - - U / - - U -)
۲) از من ایشان را هزاران یاد باد (U - / - - U - / - - U -)
۳) یک نیمه نرگس باز کرد از خواب جنبانید سر (U - - / - U - - / - U - - / - U - -)
۴) این حکایت‌ها که از فرهاد و شیرین کرده‌اند (U - / - - U - / - - U - / - - U -)

۷۲ - تعداد پایه‌های آوایی در کدام بیت متفاوت است؟

- ۱) در بن خانه است جهان تنگ و منگ زود بر آید به بام سرا
۲) گلگون چو تو باشی بر من می نتوانم نتوانم نزدن

۳) چو در کان روم او عقیق است و لعل چو در بحر آیم بود گوهر او

۴) تو را در پوستین من می‌شناسم همان جان منی در پوست جانا

۷۳ - وزن کدام «مصراع» با بقیه متفاوت است؟

- ۱) من بی‌مایه که باشم که خریدار تو باشم ۲) شب عاشقان بی‌دل چه شبی دراز باشد
۳) تو نه مثل آفتابی که حضور و غیبت افتد ۴) کجا روم ز دستت که نمی‌دهی مجالی

۷۴ - کدام گزینه از تکرار «فاعلاتن»، در هر چهار رکن مصراع‌ها شکل گرفته است؟

- ① باغ رضوان است اینجا یا خراسان است اینجا هیچ مشکل نیست در ره کار آسان است اینجا
 ② باغبان گر پنج روزی صحبت گل بایش بر جفای خار هجران صبر بلبل بایش
 ③ یاد می‌داری که با من جنگ در سر داشتی رای رای توست خواهی جنگ و خواهی آشتی
 ④ هیچ رنگ عافیت در حیز عالم نماند هیچ بوی خوشدلی با گوهر آدم نماند

۷۵ - کدام بیت از پایه‌های آوایی همسان «فاعلاتن فاعلاتن فاعلن» درست شده است؟

- ① با دلارامی مرا خاطر خوش است کز دلم یک باره برد آرام را
 ② دو تا شد قامت هم چون کمانی ز غم پیوسته چون ابروی فرخ
 ③ ای که در زنجیر زلفت جای چندین آشناست خوش فتاد آن خال مشکین بر رخ رنگین غریب
 ④ نخواهی که نفرین کنند از پست نکو باش تا بد نگوید کست

درس ششم: مجاز

۷۶ - در کدام گزینه، واژه «پیاله» در معنای مجازی به کار رفته است؟

- ① ساقی به چند رنگ می اندر پیاله ریخت این نقش‌ها نگر که چه خوش در کدو بیست
 ② لب پیاله و رخسار مردم دیده ز عکس باده چو یاقوت ناب باید کرد
 ③ خواهی که زین چه هستم دیوانه تر نگردم بریاد آن پری رخ پر کن یکی پیاله
 ④ هوس پیاله خوردن بودم به خردسالی که کسی نگفته پیشش ز شراب و جام هرگز

۷۷ - در همه ابیات «مجاز به علاقه شباهت» وجود دارد به جز

- ① بدان طوق و گوی آن مه مهرجوی ز مه طوق برده، ز خورشید گوی
 ② به بوی لعل می‌گونش به ظلماتی در افتادم که گر میرم ز استسقا نجویم آب حیوان را
 ③ چشم‌ها نه شگفت اگر شد پر ستاره بی رخش کاختران از غیبت خورشید گردند آشکار
 ④ همه شب در این حدیثم که خنک تنی که دارد مژده‌ای به خواب و بختی که به خواب در نباشد

- ۷۸ - واژهٔ مشخص شده در کدام بیت، در معنای مجازی به کار نرفته است؟
- ۱) ننگرد دیگر به سرو اندر چمن هر که دید آن سرو سیم اندام را
- ۲) هر کس سخنی از سر سودا گفتند زان روی که هست کس نمی‌داند گفت
- ۳) ساقیا پیمانه پر کن زانکه صاحب مجلس است آرزو می‌بخشد و اسرار می‌دارد نگاه
- ۴) از هر چه به جز می‌است کوتاهی به می‌هم ز کف بتان خر گاهی به
- ۷۹ - ترتیب قرار گرفتن ابیات به لحاظ داشتن آرایه‌های «مجاز، کنایه، تشبیه و تلمیح» کدام است؟
- الف) کسی که نقد خرد داد و ملک عشق خرید اگر ز سود و زیان بگذرد زیان نکند
- ب) مکن اندیشه فردا و قدح نوش امروز کانکه عاقل بود اندیشه فردا نکند
- ج) طالب لعل توام کان که به ظلمات افتاد طلب چشمه حیوان نکند چون نکند؟
- د) هر که زین رهگذرش پای فرورفت به گل میل آن سرو خرامان نکند چون نکند؟
- ۱) الف - د - ب - ج ۲) الف - د - ج - ب ۳) ب - د - الف - ج ۴) ب - ج - الف - د
- ۸۰ - در عبارت زیر کدام کلمه در معنی مجازی به کار رفته است؟
- «من بدبخت هم بلند شدم عینک همان‌طور به چشمم بود و کلاس هم غرق خنده بود، کمی خودم را دزدیدم که اگر کشیده را بزند، به من نخورد یا لااقل به صورتم نخورد»
- ۱) عینک ۲) کلاس ۳) چشم ۴) صورت
- ۸۱ - در کدام بیت مجاز به کار نرفته است؟
- ۱) ننگرد دیگر به سرو اندر چمن هر که دید آن سرو سیم اندام را
- ۲) حافظا می‌خور و رندی کن و خوش باش ولی دام تزویر مکن چون دگران قرآن را
- ۳) برو از خانه گردون به در و نان مطلب کان سیه کاسه در آخر بکشد مهمان را
- ۴) ماه کنعانی من مسند مصر آن تو شد وقت آن است که بدرود کنی زندان را
- ۸۲ - واژهٔ «پیاله» در همه گزینه‌ها به جز در معنای مجازی به کار رفته است.
- ۱) به سحر که جان فزاید لب یار و جام باده بنشین و کام جان را ز لب پياله بستان
- ۲) در عهد پادشاه خطا بخش جرم پوش حافظ قرابه کش شد و مفتی پياله نوش (قرابه: جام شراب)
- ۳) مگر به دامن محشر مرا به دوش آرند چنین که مست و خراب از پياله دوشم
- ۴) هوس پياله خوردن بودم به خردسالی که کسی نگفته پیشش ز شراب و جام هر گز

۸۳ - در کدام بیت «پیاله» مجاز از «شراب» است؟

- ۱) وان شبنم بین نشسته بر عارض گل گویی که پیاله حل شد و می بفسرد
 ۲) که به هر قطره از پیاله او مرده، زنده شود عجوز، فتات
 ۳) بلورین پیاله ز می لاله شد کف می کش از لاله پر ژاله شد
 ۴) پیاله بر سر ساقی شکستن اولی تر مذاق را چو همی زهر نوش باید داشت (مذاق: شخصیت معنوی انسان)

۸۴ - در بیت زیر، کدام آرایه ادبی وجود ندارد؟

- تو برای وصل کردن آمدی نی برای فصل کردن آمدی
 ۱) جناس ۲) تکرار ۳) تضاد ۴) مجاز

۸۵ - واژه «سر» در کدام گزینه «مجاز» نیست؟

- ۱) به شاهی نشست از برش کیقباد همان تاج گر هر به سر بر نهاد
 ۲) آن ندارد امشب که بر آید آفتابی سر چه خیالها گذر کرد و گذر نکرد خوابی
 ۳) بر سر خشم است هنوز آن حریف یا سخنی می رود اندر رضا
 ۴) دوران دهر و تجربتم سر سپید کرد وز سر به در نمی رومد همچنان فضول
 ۸۶ - «جهان» در همه گزینه‌ها، به جز گزینه به عنوان آرایه «مجاز» به کار رفته است.
 ۱) جهان، متفق بر الهیتش ۲) جهان ز درد فراق تو آه و ناله کند
 ۳) جهان ای پسر ملک جاوید نیست ۴) جهان، دل نهاده بر این داستان

۸۷ - در هر دو بیت کدام گزینه واژه «سر» در معنای حقیقی به کار رفته است؟

- الف) خود را مرنجان ای پدر سر را مکوب اندر حجر با نقش گرما به مکن این جمله چالیش و غزا
 ب) نفس ما از مدد عشق قوی بود، قوی سر ما در ره معشوق فدا بود، فدا
 پ) پ ما با می و مینا سر تقوا داریم دنیا طلبیم و میل عقبی داریم
 ت) هر شبم با غم هجران تو سر بر بالین روزی از با تو نشد دست در آغوش مرا
 ۱) الف، پ ۲) ب، ت ۳) الف، ت ۴) ب، پ

۸۸- در مصراع اول کدام بیت «مجاز» دیده می‌شود؟

- ۱) حسن تو همیشه در فزون باد رویت همه ساله لاله‌گون باد
 ۲) سرو را گرچه به بالای تو ماندی نیست بنده با قد تو از سرو سهی آزاد است
 ۳) به شمشیر داده قوی گوشمالی شهان جهان را به هر کارزاری
 ۴) چو دیهیم شاهی به سر بر نهاد جهان را سراسر همه مژده داد دیهیم

۸۹- در هر دو مصراع کدام بیت، مجاز به علاقه شباهت وجود دارد؟

- ۱) زرافشان چو دنیا بخواهی گذاشت که سعدی در افشانند اگر زر نداشت
 ۲) در ده ما بود بُرنایی چو ماه / اوفتاد آن ماه یوسفوش به چاه
 ۳) چون بگویی بفشانی گهر از حقه لعل / چون بخندی بنمایی ز شکر مروارید
 ۴) به باغ اندر بنالد بیش از این سرو / که سرو من بریده گشت در مرو
 ۹۰- در کدام گزینه از آرایه «مجاز» استفاده نشده است؟
 ۱) او تمام کاسه را خورد.
 ۲) دنیا از زورگویی بیزار است.
 ۳) مغز مهمترین بخش عصبی است.
 ۴) من دل این کار را ندارم.